

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 18.12.2006 63. vuosikerta Numero 4 Sivu 10

Camelina - vanhan kasvin uudet kasvot

Marjo Keskitalo, MTT

Camelina on pelloillamme uusvanha viljelykasvi. Vähään tyytyvä kasvi hyödyttää sekä ympäristöä että viljelijää. Camelinan ehdoton valtti ovat kuitenkin sen siemenöljyn sisältämät sydänystävälliset omega-3-rasvahapot.

Kitupellava eli ruistankio, jota nykyisin kutsutaan camelinaksi kasvin latinankielisen nimen, *Camelina sativa*, mukaan on ristikkukkaisiin kuuluva yksivuotinen öljykasvi. Kasvin perinteiset nimet ovat harhaanjohtavia, sillä camelina ei ole sukua pellavalle eikä rukiille. Kitupellava-nimi lienee peräisin siitä, että se on ollut pellavan rikkakasvi.

Rypsiä ja pellavaa muistuttava

Camelinasta tunnetaan syys- ja kevätmuotoja, joista keväällä kylvettävää Calena-lajiketta on alettu nyt viljellä. Camelinan varsin pienet siemenet kylvetään keväällä rypsin kylvön aikoihin matalaan. Taimet ilmestyvät noin viikossa, minkä jälkeen kasvi alkaa muodostaa lehtiruusuketta. Niistä kasvaa jäykät kukkavarret, joiden keihäsmäiset lehdet ovat pienempiä ja kapeampia kuin lehtiruusukkeen lehdet. Juhannuksen jälkeen puhkeavat keltaiset kukat. Tällöin camelina muistuttaa eniten muita ristikkukkaisia. Siemenet muodostuvat päärynän muotoisiin siemenkotiin, jotka muistuttavat pellavan sylkkyjä. Camelinan kasvu-aika on 100 - 110 vuorokautta, joten puimaan päästään syyskuussa.

Ikivanha ja vaatimaton

Camelina on kotoisin Keski-Aasiasta ja sitä on käytetty jo kivikaudella. Arkeologiset kaivaukset osoittavat, että jo ennen ajanlaskumme alkua camelinan siemenillä ja öljyllä on ollut tärkeä rooli ruokavaliassa. Siemeniä on perinteisesti käytetty puuroissa ja leivässä. Keskiajalla ja maailmansotien aikoihin kasvia viljeltiin paikoittain Euroopassa. Muutoin kasvi on jäänyt lähes täydellisesti hyödyntämättä.

Camelinan uusi tuleminen alkoi 1980 - 1990-luvuilla, jolloin kasvin ominaisuuksia alettiin tutkia. Suomeen kasvi tuli Helsingin yliopiston osallistuessa eurooppalaiseen camelinatutkimukseen. Kasvin vaatimattomuus on kiinnostanut; muihin öljykasveihin verrattuna se tyytyy vähään. Ulkomaisten tutkimusten mukaan camelinasta saadaan satoa vähemmällä typpilannoituksella ja torjunta-ainemäärällä kuin rypsistä. Camelinan siemenet itävät

kylmässä maassa. Kasvi soveltuu mahdollisesti viljeltäväksi myös kevyesti muokatussa pellossa. Kun kotimainen viljely laajenee ja muun muassa MTT:n tutkimukset etenevät, tiedetään voidaanko camelinan viljelyä oikeasti perustella myös ympäristösyillä.

Viljely kuten öljykasveilla

Camelinaa viljellään tavanomaisella tuotantokalustolla, ja viljely muistuttaa rypsin viljelyä. Camelinalla viljelykierroksi suositellaan vähintään neljää vuotta. Haasteita viljelyyn saattavat aiheuttaa rikkakasvit, kun maavaikutteinen SuperTreflan poistuu markkinoilta. Keväällä taimettumisvaiheessa kannattaa tarkkailla kirppoja, vaikka niiden torjunta on tarpeen vain harvoin. Sen sijaan kukintavaiheessa rapsikuoriaisista ei ole ongelmaa. Joinakin vuosina epänormaalia kasvua ja sadon vähenemistä aiheuttavaa kalkkihometta voi esiintyä, eikä sitä voi torjua kasvustosta. Camelinan sadot ovat 1 000 - yli 2 000 kg/ha, eli muiden öljykasvien luokkaa.

Siemenöljyssä terveellisyys salaisuus

Camelinan siemen sisältää erittäin paljon alfa-linoleeni- eli omega-3-rasvahappoja. Ne auttavat vähentämään veren "huonoa" eli LDL-kolesterolia. Siksi omega-3-rasvahappojen nauttiminen voi edistää sydämen toimintaa ja ylläpitää verisuonten kuntoa. Rasvahappoja tutkitaan vilkkaasti, joten varmasti niistä löytyy myös uusia vaikutuksia. Mahdollisesti omega-3-rasvahapot voisivat parantaa lasten oppimistuloksia. Kaikkiaan camelinan siemenissä on öljyä vajaat 50 %, josta noin 36 - 39 % on omega-3-rasvahappoja ja 15 % muita monitydyttymättömiä rasvahappoja. Kasvikunnassa tämä on poikkeuksellisen paljon.

Raisio Oyj

Juhannuksen jälkeen camelinakasvustoon puhkeavat keltaiset kukat. Tällöin camelina muistuttaa eniten muita ristikukkaisia.

Viljelyä kulutuksen mukaan

Camelinan viljelyn laajeneminen riippuu siitä, miten siemenöljyn poikkeuksellista terveellisyyttä pystytään hyödyntämään ja miten kuluttajat ottavat terveysvaikutteiset elintarvikkeet vastaan. Camelinaöljyä on jo esimerkiksi Raision Keiju-margariinissa ja juustoissa

Noin 50 vuotta sitten, kun Suomeen viimeksi "lanseerattiin" uutta öljykasvia, rypsiä, terveellisyys oli silloinkin valttina. Ehkä myös terveellinen ja mantelilta maistuva camelina saa kuluttajat puolelleen.

Lisätietoja: marjo.keskitalo@mtt.fi
puh. (03) 4188 2462

Marjo Keskitalo

Camelinan terveelliset siemenet tuleentuvat päärynänmuotoisissa siemenkodissa syyskuussa.